

Ірина Гарбарець

викладач циклової комісії обліково-економічних дисциплін,
в.о. директора Відокремленого структурного підрозділу
Кам'янець-Подільський фаховий коледж
НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»,
м. Кам'янець-Подільський

ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ЕКОНОМІКИ

Формування інклюзивної економічної системи є ключовим елементом для досягнення стійкого і справедливого економічного прогресу. В такій системі кожен член суспільства отримує можливість активної участі в економіці, вносячи свій вклад і одночасно користуючись її перевагами.

Основною передумовою інклюзивної економіки є рівний доступ до основних соціальних благ, таких як освіта, охорона здоров'я, фінансові послуги та робочі місця, що відповідають індивідуальним здібностям і навичкам кожного. Це допомагає знижувати економічну нерівність і стимулює залучення різних верств населення до процесу економічного розвитку.

Малі та середні підприємства є основним двигуном інклюзивної економіки, створюючи робочі місця і впроваджуючи інноваційні проекти. У цьому контексті, держава відіграє роль каталізатора, застосовуючи фінансові і податкові інструменти, інвестиційні програми та надаючи консультативну підтримку.

Важливою складовою є також зміцнення системи соціального захисту, яка є ключовим аспектом державної фінансової політики. Вона забезпечує базовий життєвий рівень і зменшує економічні ризики для вразливих верств населення. Крім того, законодавче забезпечення недопущення дискримінації в робочому середовищі за статтю, расою, етнічною приналежністю, релігійними переконаннями сприяє реалізації принципів рівності у суспільстві.

Все це підкреслює необхідність дослідження проблем і можливостей, пов'язаних з формуванням інклюзивної економіки через продуману державну фінансову політику.

Фінансова політика держави охоплює комплекс заходів та стратегій, які впроваджує уряд для керування фінансовими ресурсами країни. Її основна мета полягає в підтримці економічної стабільності, стимулюванні розвитку економіки, а також у контролі та регулюванні фінансових операцій для забезпечення соціального благополуччя громадян.

За твердженнями деяких експертів, фінансова політика становить собою практичну складову фінансової науки, відзначаючись своєю прикладною суттю та акцентом на конкретних методах і підходах до розвитку.

Традиційно, фінансова політика включає дві основні галузі: фіскальну та монетарну політики.

У ширшому контексті, фінансова політика відіграє вирішальну роль у керівництві економічними та соціальними аспектами країни, сприяючи її стабільному прогресу та підвищенню рівня життя громадян. Водночас, ефективність фінансової політики залежить від адекватного планування, уваги до потреб економіки та суспільства, а також від урахування світових економічних умов.

Фінансова політика та фінансова система країни є взаємопов'язаними, оскільки фінансова система представляє собою мережу інструментів, органів, ринків і законодавчих актів, які керують збором, розподілом і використанням фінансових ресурсів у державі. У свою чергу, фінансова політика встановлює правила і норми, якими керується фінансова система.

Як зазначають дослідники, «структура фінансової системи визначається, значною мірою, типом і моделлю економічної системи і, в значній мірі залежать від: суспільного устрою; характеру та масштабів діяльності держави; методів та ступеня втручання держави в економіку; типу соціальної політики; характеру міжнародної діяльності; історичних тенденцій та рівня демократизації суспільства» [1].

Фінансова політика та фінансова система держави мають тісну взаємодію у різноманітних аспектах, що надає можливість уряду ефективно управляти державними фінансами та досягати поставлених економічних і соціальних задач. Тому при формуванні основ інклюзивної економіки критично важливо враховувати всі особливості фінансової системи країни або ж рухатися шляхом її перетворення, виходячи з принципів та ключових положень інклюзивної економіки. Таким чином, можливості розвитку є концептуально різноманітними.

При розробці стратегічних напрямків для розвитку інклюзивної економіки, важливо врахувати взаємодію між фінансовою та економічною політикою держави. Фінансова політика тісно переплітається з економічною політикою, обидві направлені на досягнення спільних цілей: стабільного розвитку економіки та забезпечення добробуту населення, що в кінцевому результаті сприяє досягненню широких соціально-економічних задач.

Тому фінансова політика є ключовим елементом, що доповнює економічну політику держави, сприяючи досягненню економічних цілей та забезпечуючи стабільність в розвитку країни. Ці дві політики взаємодіють та взаємопов'язані, спрямовуючи зусилля на формування благополучного та стабільного економічного середовища, що є фундаментом для інклюзивної моделі економічного розвитку. Перехід до такої моделі є стратегічно складним і вимагає продуманого підходу.

Вивчаючи базові дослідження у сфері фінансової політики та її вплив на соціально-економічне зростання, можна визначити ключові аспекти, через які фінансова політика держави сприяє створенню інклюзивної економіки (табл.1). Одним з основних елементів є бюджетна політика, яка відіграє вирішальну роль у розподілі фінансових ресурсів держави та її впливі на економічне зростання та визначення соціальних пріоритетів.

Таблиця 1

Передумови становлення інклюзивної економіки

Елементи фінансової політики держави	Ключові напрямки для інклюзивної економіки	Вплив на економіку та суспільство
Бюджетна політика	Підтримка соціальних ініціатив	Бюджетна політика може передбачати виділення коштів на соціальну допомогу, включаючи пенсії, допомогу для безробітних, підтримку малозабезпечених та інші соціальні ініціативи. Це сприяє підтримці мінімального рівня життя для соціально вразливих категорій та знижує соціальну напруженість.
	Інвестиції в інфраструктурні проекти	Бюджетна політика може стимулювати розвиток інфраструктури, включаючи транспорт, енергетику та забезпечення доступу до різноманітних послуг. Це сприяє економічному розвитку регіонів та створенню нових робочих місць для людей різного віку, статі та з різними фізичними можливостями.
	Фінансування освітніх програм	Збільшення бюджетного фінансування освіти та навчання забезпечує доступ до якісної освіти для всіх громадян. Інвестиції в освіту сприяють підвищенню освітнього рівня, професійних навичок та можливостей зайнятості.
	Підтримка малого та середнього бізнесу	Фінансова підтримка малого та середнього бізнесу через кредити, гранти та субсидії сприяє створенню нових робочих місць та розвитку підприємництва, що є основою для економічного зростання.
	Реалізація екологічних ініціатив	Впровадження екологічних ініціатив через бюджетну політику сприяє збалансованому економічному розвитку, створенню «зелених» робочих місць та збереженню природних ресурсів.
Податкова політика	Прогресивне оподаткування	Прогресивне оподаткування, де вищі ставки застосовуються до вищих доходів, сприяє справедливому перерозподілу багатства та зменшує соціальну нерівність.
	Податкові пільги для низьких доходів	Податкові пільги та кредити для груп населення з низькими доходами зменшують фінансове навантаження на них, сприяючи їхньому економічному добробуту.
	Підтримка соціальних інвестицій	Податкові стимули для інвестицій у соціальні проекти та ініціативи сприяють залученню приватного капіталу в соціальну сферу та розвитку регіонів.
	Стимулювання інвестицій в екологічні проекти	Податкові стимули для інвестицій у «зелені» технології та відновлювану енергетику сприяють сталому розвитку та екологічній відповідальності.
	Протидія корупції	Ефективна податкова система, яка протидіє ухиленню від оподаткування та корупції, збільшує податкові надходження та фінансування соціальних програм.
Монетарна політика	Контроль інфляції	Контроль інфляції через монетарну політику захищає купівельну спроможність низькодохідних груп, забезпечуючи соціальну стабільність.
	Сприяння економічному зростанню	Інструменти монетарної політики, такі як зниження процентних ставок, стимулюють економічне зростання, що важливо для створення робочих місць та покращення життєвого рівня громадян.
	Забезпечення фінансової стабільності	Монетарна політика сприяє стабільності фінансової системи та знижує ризик фінансових криз, забезпечуючи доступ до фінансових послуг.
	Соціальна відповідальність фінансових установ	Монетарна політика може стимулювати соціальну відповідальність фінансових установ, сприяючи розвитку фінансових продуктів для підтримки інклюзивного розвитку, як, наприклад, мікрокредити для малозабезпечених.

Джерело: побудовано автором самостійно

Дослідження впливу фінансової політики на економічні процеси дає можливість зрозуміти, як урядові рішення впливають на загальний стан економіки та суспільства. Це важливо для розробки науково-підтверджених стратегій, спрямованих на інклюзивний економічний розвиток, який забезпечує стабільність та стійкість.

Бюджетна політика, наприклад, має великий вплив на розподіл доходів та доступність соціальних послуг, відіграючи важливу роль у формуванні справедливого суспільства та зниженні соціальних розривів. Вона здійснює алокацію фінансових ресурсів держави, сприяючи підтримці найбільш уразливих груп населення та створенню рівних можливостей для всіх громадян.

Податкова політика також повинна бути орієнтована на інклюзивність та стійкість, включаючи елементи, як-от прогресивне оподаткування і податкові пільги для людей з низькими доходами, щоб забезпечити більш справедливе оподаткування та розподіл ресурсів.

Монетарна політика, зі свого боку, має враховувати довгострокові цілі сталого розвитку та соціальної справедливості, контролюючи грошову масу та процентні ставки для забезпечення стабільності та зростання економіки.

Список використаних джерел:

1. Кравчук Н. Фінансова система держави: теоретична концептуалізація та проблеми структурування. *Світ фінансів*. 2006. Вип. 3 (8). С. 80-94.